

LIZA MARKLUND

SUONSILMÄ

Suomentanut Antti Autio

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Lainaus kappaleesta *Snön faller* julkaistu Ulf Lundellin luvalla.

Ruotsinkielinen alkuteos *Kallmyren*

Copyright © Liza Marklund 2022

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-40252-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

VUODEN 1990 ELOKUUN 14. JA 15. PÄIVÄN VÄLINEN YÖ

Pelastuspartion johdattivat paikalle hyönteisten äänet – tuhansien pikkuruisten, verta imevien olentojen kumeana kaikuvana ininä ja surina. Lapsen makuusijan ylle asetettu hyttysverkko oli lentänyt tuulenpuuskan mukana tiehensä. Huopa, johon pieni tyttöväuva oli ollut käärittyinä, lojui maassa makuusijan vieressä, ja vauvan oikean jalan sukka oli niin ikään valahtanut pois paikoiltaan. Kun suojaa ei enää ollut tarjolla, hyttysset, paarimat, sokkopaarmat, mäkäräiset ja polttiaiset olivat huomanneet tilaisuutensa koittaneen ja käyneet yksissä tuumin armottomaan hyökkäykseen. Tytön kasvot olivat muuttuneet sinipunerviksi ja turvonnettiin, ettei häntä olisi tunnistanut. Hänen silmänsä olivat muurautuneet umpeen, ja iho oli yltymperiinsä haavoilla. Molemmat kädet ja sukan alta paljastunut jalkaterä olivat paksuja kuin puunuijat. Tytön suupielissä kuhisi muurahaisia.

Hän oli jo kauan sitten lakannut kirkumasta.

Pelastajat tietenkin olettivat, että tyttö oli kuollut, sillä muuta ei olisi voinut kuvitellakaan. Kun koiranohjaaja Pettersson nosi pienokaisen syliinsä, tämän huulilta purkautui kuitenkin vaikea valitus.

Tyttö näytti pelastuneen kuin ihmeen kaupalla.

Pienokainen kuljetettiin ambulanssilla täyttä vauhtia Stensträskin sairaalaan, ja tilanne rauhoittui huomattavasti, kun päivyestysvuorossa ollut lääkäri oli tutkinut hänet. Tyttö oli pahasti

kylmettynyt ja kärsi nestehukasta, minkä seurauksena hänen tilansa arvioitiin kriittiseksi mutta vakaaksi. Hoitajat puhdistivat hänen ihonsa hyönteisistä ja käärivät hänet lämpimiin viltteihin. Hänelle annettiin nestettä sekä tiputuksella että tuttipullosta, ja hän sai pienen kortisonipiikin puremia ja kutinaa lievittämään.

Jonkinasteinen pysyvien vammojen riski oli olemassa, mutta lääkäri ei pitänyt sitä kovinkaan merkittävänä. Pahimmista haavoista saattaisi jäädä pieniä arpia, mutta itse tilanteesta ne-likuinen vauva ei muistaisi myöhemmin mitään. Tällä kannalla lääkärikunta oli 1990-luvun alussa, ja näkemys on pysynyt pääpiirteissään samanlaisena aina näihin päiviin saakka.

Sinä yönä oli kuutamo. Tähdet loistivat kirkkaina, ja suoalueen yllä leijaili usvaa. Varjot olivat syviä ja sinertäviä.

Kolmen aikaan aamuyön sameassa hämärässä alkoi näkyä orastavan sarastuksen merkkejä. Aurinko ei nousisi horisontin yläpuolelle vielä muutamaan tuntiin, mutta pelastajilla oli mukanaan voimakkaat taskulamput, jotka helpottivat tyttövauvan äidin, 27-vuotiaan Helena Stormbergin etsintöjä. Vauvan löydyttyä pelastuspartio kohdisti toimensa suoalueen luoteisosaan.

Tyttö oli maannut vaaleanvihreässä BabyBjörn-merkkisessä matkasängyssä, jollaisia käytettiin paljon 1990-luvun alkupuolella. Sängyn vierestä oli löytynyt rottinkikori, joka oli ollut puolellaan hillaa.

Poliisikoira Charlie, joka kuului läänin tarkkanenäisimpiin, sai melko nopeasti vainun Helena Stormbergistä marjakorin ympäristöä tutkittuaan. Se kulki sinne tänne mättäiden ja pensaiden tuntumassa, joten Helena oli ilmeisesti viipynyt paikassa pitkään ja kerännyt sieltä hilloja. Viimein Charlie löysi jäljen, joka erkani muista ja johti kauemmas suolle. Komisario Pettersson, joka oli kotoisin Pitholmenilta, onnistui seuraamaan hetteistä reittiä vain vaivoin. Hän oli vähällä upota petollisiin rimpiin neljään tai viiteen otteeseen, ennen kuin Charlie lopulta pysähtyi pitkän ja ka-

pean mätäskaistaleen päähän. He olivat parinsadan metrin etäisyydellä matkasängystä ja hillakorista, ja siihen jäljet päättyivät.

Kantavan maan aluetta ympäröi peilityyni vetinen suomaisema. Veden pinnalla poukkoili muutamia vesimittareita, mutta muista elollisista olennoista, sen paremmin ihmisistä kuin eläimistä, ei näkynyt jälkeäkään. Kauempana kasvoi käkkyräisiä mäntyjä, joiden yötaivasta vasten kohoavat siluetit heijastuivat rikkoutumattomina harmaanrusehtavasta vedenpinnasta.

Helena Stormberg oli joutunut kirjaimellisesti maan nielemäksi.

Pelastustiimi käsitti asian laidan samalla hetkellä, kun aurinko nousi esiin koillisessa kohoavien tuntureiden takaa. Kaikki etsintäpartion jäsenet olivat kuulleet lapsuudessaan vanhoja tarinoita ihmisistä, jotka olivat uponneet pohjattoman syviin suonsilmäkeisiin. Näiden ihmisten sielujen kerrottiin vaeltavan öisin sumuna kallionhalkeamien ja männynlatvojen lomassa ja valittavan tuskaansa. Tällaisia ajatuksia etsintäpartion muodostaneiden miesten mielessä syntyi, ja hetken ajaksi ympäröivä maailma tuntui vaipuvan täydelliseen hiljaisuuteen, ikään kuin linnut, tuulenhenki ja sammakotkin olisivat pidättäneet hengitystään.

Sitten koko maisema värjäytyi syvän keltaiseksi ja aamunkoiton sinfonia hulmahti täyteen loistoonsa kuin yhtäkkisesti nousut myrsky: haavanlehdet värisivät tuulessa, suokaasu poreili ja linnut aloittivat valoa ylistävän konserttinsa.

Etsintä jatkui kiivaana aina vain laajemmalla alueella, ja puoli kahdeksalta elokuun 15. päivän aamuna pelastajat löysivät Helena Stormbergin tummansinisen tuulitakin. Se lojui kostuneena katajanmarjapensaana päällä aivan suon laidassa, jonne oli matkasängyn ja hillakorin luota melkein kilometrin matka. Takin oikeanpuoleisesta taskusta löytyivät Helenan auton- ja kotivaimet. Rintataskussa olivat hänen lompakkonsa rahoineen ja kortteineen ja hakulaite.

Ruumiin katoamispaikalla tehtiin muutamia sukelluksia,

mutta olosuhteet olivat vaikeat ja henkilövahinkojen riski ilmeinen. Tulokset jäivät olemattomiksi.

Helena Stormbergin ruumista ei koskaan löydetty, eikä asiassa ilmennyt enempää johtolankoja.

Niinpä hänen katsottiin lepäävän jossakin Kallmyrenin suojissa rahkasammalen, sienien, leväkasvustojen ja huokoseläinten huomassa.

Kallmyrenillä liikkuneet ihmiset kertoivat joskus kuulleensa Helenan laulua. Näin saattoi tapahtua etenkin sumuisina myöhäiskesän iltoina, jollaisena hän oli aikoinaan kadonnut.

Ääni oli kuulas ja laulut surumielisiä kehtolauluja.

OSA 1

WIKING

PERJANTAI 21. ELOKUUTA 2020

KOLMEKYMMENTÄ VUOTTA MYÖHEMMIN

Stenträskin sairaalan toisessa kerroksessa sijaitsevan odotushuoneen seinät oli maalattu vaaleanpunaisiksi. Kattolistan alapuolelle oli taiteiltu epämääräisen muotoisia hailakansinisiä pilviä, joiden väri oli paikoitellen hieman valunut. Hyvällä tahdolla olisi voinut ajatella, että ne itkivät.

Virkapukuunsa sonnustautunut Wiking Stormberg tunsi olevansa tykkänään väärässä paikassa. Oli sekä korona- että loma-aika, joten hänen oli oltava jatkuvasti valmiina kenttätöihin. Niinpä hän piti univormua koko ajan, sillä hälytyksen tullessa hän ei olisi ehtinyt käydä kotonaan vaihtamassa vaatteita.

Tällaisia mietteitä Wiking pyöritteli mielessään tuona viimeisenä aamupäivänä ennen kuin kaikki muuttui. Hän ajatteli piipahtaa hakemassa Holmdahlsilta lihapullavoileivän, jatkaa sitten työpaikalleen ja pyytää, että Carina Burstrand kävisi täyttämässä virvoitusjuoma-automaatin. Elää toisin sanoen elämänsä sellaisena kuin se oli soljunut kolmenkymmenen viime vuoden ajan.

Tohtori Chang otti Wikingin vastaan melkein täsmälleen sovitulla kellonlyömällä. Työhuoneen seinä oli sekin pastellisävynen, tällä kertaa vaaleankeltainen, ja ikkunasta avautui näkymä sairaalan pysäköintialueelle. Asfaltti ja autojen lämmitystolpat kiiltelivät yhtäläisen harmaina aamun kosteudessa.

– Sain koepalan tulokset takaisin eilen iltapäivällä, Chang sanoi. – Uutiset eivät ole hyviä.

Wiking istui hievahtamatta paikoillaan kädet puuskassa. Hän ei pitänyt sairaaloista, mutta tohtori Chang oli hyvä tyyppi ja taitava lääkäri. Samaa mieltä olivat muutkin paikalliset. Chang ei myöskään ollut mikään lyhytaikainen keikkatyöntekijä vaan oli asunut Stenträskissä jo monta vuotta.

– Tuloksista näkyy, että imusolmukkeista on löytynyt syöpäsoluja, Chang totesi. – Emme vielä tiedä, mistä tarkalleen ottaen on kysymys. Joskus solut ovat peräisin itse imusolmukkeesta, mutta useimmiten niiden lähde löytyy muualta, melkein aina jostakin suhteellisen läheltä.

Wiking tuijotti häntä sanomatta mitään. Chang oli kotoisin Taiwanista, ja hänen veljensä oli niin ikään lääkäri. He olivat kaiketi tulleet Ruotsiin jo lapsina, sillä tohtori osasi kieltä täydellisesti.

– Mistä sinä nyt puhut? Wiking kysyi. – Koepalahan otettiin kurkkutulehduksen takia.

– Kurkkutulehduksella ja syövällä ei ole mitään tekemistä keskenään, Chang sanoi. – Koepalasta löytyi levyepiteelisyövistä kertovia syöpäsoluja. Levyepiteelisyöpä on yleisin korvien, nenän ja kaulan alueen syövistä. On kuitenkin tehtävä lisätutkimuksia, ennen kuin voimme...

– Odota nyt, Wiking sanoi. – En minä ole sairas. Minulla on vain ollut palan tunnetta kurkussa ja oloni on hieman voimaton.

Chang katsoi häntä vaitonaisena. Wiking antoi katseensa kiertää huonetta ja toivoi, että löytäisi ajatuksilleen jonkinlaisen kiintopisteen. Hän jäi odottamaan, että mielen valtaisi levollisuus, kun olisi käynyt ilmi, ettei kyse ollut mistään vakavasta, ja mahdollisesti harmistus siitä hyvästä, että lääkäri haluaisi vielä lähettää hänet röntgeniin tai verikokeeseen. Sen jälkeen seuraisi hienoinen häpeäntunne, koska hän olisi mitä luultavimmin haaskannut sairaalan resurssija ilman mitään kunnollista syytä. Niin

ei kuitenkaan tapahtunut, vaan tunne oli aivan toisenlainen, ikään kuin hänet olisi heitetty uimataidottomana aikuisten altaaseen.

– Levyepiteelisyöpäkö? hän kysyi.

– Niin. Emokasvain tosiaan löytyy yleensä jostain lähetyviltä – kita- tai nielurisoista, sylkirauhasista tai äänihuulista.

Wiking nojautui taaksepäin tuolissaan. Hän halusi pitää Changin lausumat sanat matkan päässä.

Hänen mielensä täytti syvä epäusko.

Wiking oli tullut tutkimuksiin, koska hänen poikansa avovaimo Josefin oli hokenut jo jonkin aikaa, että hänellä saattoi olla nielurisatulehdus tai pitkittynyt koronatauti. Josefinin mielestä hän oli mahdollisesti antibioottikuurin tai jonkinlaisen ravintolisän tarpeessa.

– Voisiko tällä olla jotain tekemistä koronan kanssa? Wiking ehdotti.

Chang katsoi häntä tyynen asiallisesti.

– Koronavirus ei ainakaan tämänhetkisen tiedon perusteella aiheuta syöpää. Meidän löytämämme muutokset ovat olleet olemassa pitkään, mahdollisesti jo useita vuosia. Levyepiteelisyöpä kehittyy onneksi hitaasti ja on myös hoidettavissa. Tarkemmat tutkimukset on silti syytä käynnistää niin pian kuin mahdollista.

Wiking katsoi ikkunasta ulos pysäköintialueelle. Hän oli keran harrastanut siellä seksiä äitinsä Karinin vanhassa Volkswagen Golfissa.

– Sanoit äsken, että emokasvain löytyy jostain lähetyviltä. Mitä se tarkoittaa?

– Näytteessä havaitut syöpäsolut ovat metastaattisia. Tärkeintä on nyt paikallistaa emokasvain, ja siksi sinut pitää operoida nopeasti. Poistamme sinulta nielun imukudoksia ja tutkimme, onko kasvain niissä. Olen varannut sinulle leikkausajan Sunderbyn sairaalasta 31. elokuuta.

Mitä ihmettä, Wiking ajatteli. Eihän minulla ole aikaa sellaiseen.

– Jo kymmenen päivän päähänkö? hän kysyi.

– Niin. Lisäksi meidän täytyy ottaa paljon uusia koepaloja. Pyrimme niiden avulla selvittämään emokasvaimen sijainnin ja samalla tarkistamaan, kuinka laajalle syöpä on levinnyt. Se on voinut esimerkiksi edetä vartalon oikealle puolelle, ja etäpesäkkeitäkin saattaa olla enemmän kuin tämä yksi. Leikkauksen jälkeen jäät sairauslomalle.

Se kuulosti järkeenkäyvältä. Wiking nyökkäsi.

– Kuinka pitkäksi aikaa?

– Riippuu siitä, millaisia löydökset ovat. Arvelisin, että vähintään vuodeksi.

Wiking tuijotti Changia hölmistyneenä.

– Kokonaiseksi vuodeksiko?

Lääkäri nyökkäsi. – Jatkotoimenpiteet sujuvat vakioprotokollan mukaan. Osa tutkimuksista tehdään Sunderbyssä, ja sen jälkeen erikoislääkärit keskustelevat tapauksestasi Uumajassa. Löydösten laatu määrittää seuraavat askeleet.

Vakioprotokollan mukaan, Wiking ajatteli. Erikoislääkärit keskustelevat. Hän käsitti, ettei ollut ensimmäinen tähän syöpään sairastunut eikä ensimmäinen, joka oli saanut tiedon tilanteestaan tässä huoneessa. Hän ei välttämättä edes ollut ensimmäinen tänä aamuna syöpädiagnoosin saanut potilas. Kaikesta huolimatta hän tunsi olevansa ainutkertainen siksi, että oli sairastunut.

Hän ei ollut niitä ihmisiä, jotka saavat syövän.

– Mitä vaihtoehtoja tässä on? hän kysyi ja onnistui kuulosamaan rauhalliselta. – Millaisia konsteja teillä on tällaisen varalle?

– Kyseeseen voivat tulla sädehoidot, sytostaatit ja kirurgia.

Wikingiä alkoi huimata. Tämä oli todellista – he keskustelivat oikeasti sädehoidoista, joita hänelle ehkä annettaisiin, aivan kuin kenen hyvänsä syöpäpotilaan kohdalla.

– Kuinka vakava tauti tämä on? Kuolenko minä tähän?

Hän esitti kysymyksensä kevyesti, jotta Chang saisi mahdollisuuden lieventää aiemmin lausumiensa vakavien sanojen vaikutusta naurulla ja päästää hänet lähtemään vastaanotolta myönteisissä tunnelmissa.

Mutta Chang ei edes hymyillyt.

– Toivotaan, ettei niin käy, hän sanoi.

Wiking saapui poliisiasemalle ajatuksiinsa vaipuneena. Hän ei muistanut sen paremmin lihapullavoileipää kuin juoma-automaatin täydentämistäkään vaan käveli aulatilojen ja keittiön ohi työhuoneeseensa tervehtimättä ketään ja sulki oven jäljessään.

Hän ei ryhtyisi googlaamaan. Syynä ei ollut se, että hänellä olisi taipumusta luulosairauteen – hän vain tiesi, ettei niin kannattanut tehdä.

Wiking oli juuri avannut nettiselaimen ja kirjoittanut haku-koneen kenttään sanan levyepiteelisyöpä, kun Carina Burstrand tömisteli sisään koputtamatta, kuten hänellä oli tapana tehdä. Wiking sulki selaimen.

– On tapahtunut murto, Carina sanoi. Hän laski Wikingin työpöydälle käsin kirjoitetun paperilapun ja jäi seisomaan pöydän viereen. Kun Wiking ei heti lähtenyt kurkottamaan lappusta käteensä, Carina asetti oman kämmenensä painokkaasti paperin päälle.

– Se tehtiin Johan Björkmanin taloon Pålbergetissä, hän totesi.

Wiking kohotti hämmästyneenä katseensa. Björkman oli sekä metsästäjä että kodinturvajoukkojen jäsen.

– Vietiinkö aseita?

– Kaikki, Carina sanoi ja poistui huoneesta.

Wiking nousi kirjoituspöydän äärestä ja lähti kävelemään kohti työtoverinsa Roland Larssonin huonetta, joka sijaitsi käytävän toisella puolella. Hänen olisi pikimmiten kerrottava Larssonille, että hän joutuisi jäämään sairauslomalle. Se merkitsi myös, että hänen kollegojensa ja Luulajan rikospoliisin päälly-

tön täytyisi löytää sijainen Stenträskin poliisipäällikön virkaa hoitamaan. Ja vielä kokonaisen vuoden ajaksi... Ajatus tuntui hänestä edelleen täysin käsittämättömältä.

Kun Wiking kurkisti ovensuusta, Larsson nosti katseensa ja vilkaisi häntä kysyvästi.

– Ota mukaasi kaikki välineet. Pålbergetissä on kokonainen asearsenaali karkuteillä.

Roland Larsson toimi Stenträskin alueen rikospaikkatutkijana. Hän pystyi yleensä hoitamaan teknisen tutkinnan itsenäisesti, olipa kyse sitten murrosta, pahoinpitelystä tai ilkeästä. Murhien ja terroritekojen tapaisten harvinaisempien rikosten kohdalla oli pyydyttävä väkeä apuun Luulajasta, mutta yleisesti ottaen Stenträskissä pärjältiin omin voimin.

Larsson ryhtyi heti järjestämään suuren varustelaukkunsa sisältöä ojennukseen.

He lähtivät matkaan kahdella autolla. Wiking ajoi edellä, ja matka kulki Granselin ohi ja edelleen kohti Pålbergetiä. Piskui-nen kylä koostui oikeastaan vain muutamasta maatalosta, jotka sijaitsivat Kåtaforsenin suuntaan johtavan maantien laidassa. Rikoksen uhriksi joutunut Johan Björkman oli Wikingin pojan Markuksen hyvä ystävä. He olivat opiskelleet rinnakkaisluokilla lukiossa ja työskentelivät nykyään Robotbasenissa. Björkman oli ostanut lapsuudenkotinsa vanhemmiltaan, kun nämä olivat alkaneet väsyä jatkuvaan lumenluontiin. Huhujen mukaan vanhemmat asuivat nykyään kerrostalossa Bodenin liepeillä ja viihtyivät siellä huonosti, mutta Wikingillä ei ollut aavistustakaan tietojen todenperäisyydestä.

Kun he saapuivat paikalle, tuoreehko tilanomistaja seisoi talonsa edustalla neuvottoman näköisenä. Ulko-ovi ammitti sepoksen selällään, ja pienelle kuistille oli ahdettu kaksi matk-laukkua ja koira.

– Menin sisään sukkasillani, Björkman totesi, nyökkäsi ovea kohti ja ojensi sitten kyynänpäätään korona-ajan tervehdykseen.

Wiking teki samoin. Ele tuntui hänestä vieläkin käsittämättömän typerältä, jylläsi pandemia tai ei.

– Asekaappi on viety, Björkman sanoi.

Wiking ja Roland Larsson tekivät talossa pikaisen kierroksen. He totesivat, että vaatekomero oli oikeastaan ainoa paikka, johon murtautujat olivat kajonneet. Siellä olleet vaatteet oli heitetty sängylle, ja komero oli tyhjillään lukuun ottamatta yksittäistä vaateripustinta, josta roikkui solmioita. Lattialla näkyi villakoiria kohdassa, jossa asekaappi oli ollut. Kaappi painoi yli sataviisikymmentä kiloa, joten sitä ei ollut pultattu kiinni lattiaan.

He asettuivat keittiön pöydän ääreen, ja Wiking alkoi tehdä muistiinpanoja. Johan Björkman näytti kalpealta ja järkytetyneeltä, ja hänen kasvoillaan helmeili hikipisaroita. Hän oli ollut koko viikon lomailemassa Piitimen merikylpylässä tuoreen naisystävänsä kanssa, ja koira oli ollut hoidossa naapuritalossa. Kun hän oli aamupäivällä palannut kotiin, hän oli havainnut, että talon ulko-ovi oli murrettu ja asekaappi viety. Björkman oli ollut poissa vain viikon, joten hän ei ollut pyytänyt ketään kastelemaan kukkia tai vahtimaan muutenkaan paikkoja. Varkaus oli siis tapahtunut jossain vaiheessa kuluvan ja edellisen perjantain, toisin sanottuna elokuun 14. ja 21. päivän välisenä aikana.

Björkman kävi hakemassa kansion, jossa hän säilytti varastettuihin aseisiin liittyvää dokumentaatiota lupa- ja vakuutuspapereineen. Luettelon tarkastelu vahvisti Wikingin pahat aavistukset. Aseita ei ehkä ollut aivan täyttä arsenaalia, mutta melkoinen määrä kuitenkin.

Vargaat olivat ensinnäkin vieneet AK 4 -kiväärin ja 800 kappaletta siihen sopivia 7,62 mm:n patruunoita, joista 80 oli valovoivallisia, sekä puoliautomaattisen Glock 17 -pistoolin. Ne olivat kodinturvajoukkojen varustusta. Lisäksi mukaan oli lähtenyt uudenkarhea Sako 85 -hirvikivääri, jota Björkman kuvaili todella päteväksi peliksi, metsäkaurisjahtiin soveltuva hieman pienem-

pi Sako Vixen 222 ja viimeisenä vanha .20-kaliiperinen Husqvarnan haulikko.

Ilma enteili sadetta, joten Roland Larsson kävi saman tien töihin ja ryhtyi etsimään ryöstäjien jälkiä ajotieltä, pihalta ja sisältä talosta. Aiemmin viikolla oli jo satanut ja tuullut voimakkaasti, joten suurin osa ulkona olleista jäljistä oli joka tapauksessa pyyhkiytynyt olemattomiin.

– Ketkä kaikki tietävät, että omistat nämä aseet? Wiking kysyi, vaikka vastaus olikin ilmeinen.

– Kaikki, Johan Björkman totesi yksikantaan.

Wiking nyökkäsi. Asia oli tosiaan yleistä tietoa, sillä Björkman oli kodinturvajoukkojen ryhmänjohtaja ja Stenträskin metsästysseuran puheenjohtaja.

– Oletko viime aikoina keskustellut aseistasi kenenkään kanssa?

– Ostin hirvikiväärin keväällä Arjeplogista. Markus ja Emil ovat koeampuneet sillä, mutta muuten en ole maininnut siitä kenellekään.

Markus ja Emil olivat niin ikään metsästysseuran jäseniä, ja Emilkin työskenteli Basenissa.

– Oletko nähnyt talon tuntumassa hiljattain vieraita ihmisiä tai ajoneuvoja?

– En.

Wiking nojautui eteenpäin tuolissaan.

– Johan, oliko kaapissa aseiden lisäksi jotain muuta? Jotakin sellaista, jonka olemassaolosta meidän olisi syytä tietää?

Björkman katsoi häntä kysyvästi.

– Mitä tarkoitat?

– Mietin tässä vain, säilytitkö asekaapissa jotain muutakin tavaraa? Sellaista, joka ehkä pelotti sinua tai joka ei missään nimessä saanut joutua hukkaan?

– Mitä se voisi olla?

Wiking tuijotti Björkmania muutaman sekunnin ajan tiukas-

ti silmiin, mutta tämä ei kääntänyt katsettaan. Niinpä hän nousi pöydän äärestä ja käveli ulos pihamaalle. Hän päätti jättää Larssonin tutkimaan pihaa, meni autolleen ja kävi kiertämässä naapuritalot läpi. Kiinteistöt sijaitsivat sen verran etäällä toisistaan, ettei yhdestäkään nähnyt suoraan Björkmanin pihaan. Kaksi vanhaa pariskuntaa oli kotosalla, samoin kuin tekstiilitaiteilijana työskentelevä nainen, joka oli hankkinut Pålbergetin vanhan rukoushuoneen asuin- ja työtilakseen. Kukaan heistä ei ollut nähnyt mitään epäilyttävää, mutta kaikki säikähtivät hänen kysymyksiään siinä määrin, että alueelle asennettaisiin taatusti lähitulevaisuudessa useita hälytysjärjestelmiä.

Sade alkoi vähän sen jälkeen, kun Wiking oli lähtenyt ajamaan takaisin poliisiasemalle. Hän ei ollut ajatellut poiketa Kallmyrenillä, mutta kun suoalueelle johtava sivutie tuli kohdalle, hän kääntyi sinne silti. Matka jatkui kapeita metsäteitä, kunnes hän saapui suon luoteiskulmassa sijaitsevalle kääntöpaikalle. Hän pysäköi autonsa samaan kohtaan kuin Helena katoamispäivänään. Tuosta päivästä oli nyt kulunut kolmekymmentä vuotta ja seitsemän vuorokautta. Wiking sammutti moottorin ja jäi istumaan paikoilleen. Sade rummutti itsepintaisesti auton kattoa, ja ikkunat alkoivat nopeasti mennä huuruun.

Hänellä oli tapana käydä suolla aina Helenan katoamisen vuosipäivänä, vaikka hän vanhoikin joka kerta, ettei enää vastaisuudessa tekisi niin. Pari vuotta sitten hänellä oli ollut mukana vanha ystävänsä Mats Vikander, jonka kanssa hän oli aikoinaan käynyt poliisikoulua Sörentorpissa. Hän oli tuolloin luvannut Matsille, että käynti jäisi viimeiseksi, mutta aivan niin ei kuitenkaan ollut tapahtunut.

Wiking tiesi viettäneensä Kallmyrenillä aivan liian paljon aikaa.

Suoalueena Kallmyren ei ollut mitenkään erikoinen. Se oli sekatyypinen suo, jota luonnehtivat lukemattomat eri suuntiin risteilevät sammalkaistaleet. Alue oli laaja muttei kuitenkaan

kuulunut Ruotsin suurimpiin suokokonaisuuksiin. Kallmyren oli jääkauden peruja kuten kaikki Skandinavian suot, ja se oli muodostunut kauan sitten rämettymisen seurauksena. Turvekerros oli vähäravinteinen, joten kasvillisuuskin oli vaatimatonta, mutta suolla tavattiin silti kellokanervaa, suopursua, hillaa, variksenmarjaa, suokukkaa ja tupasvillaa. Lisäksi alueella kasvoi vaivaiskoivuja, käkkyrämäntyjä, leväkköä ja karpaloa.

Suonsilmäkkeet saattoivat olla pohjattomia – tai ainakin niin syviä, että ero oli yhdentekevä. Tiedossa oli, että niin ihmisiä kuin monenlaista tavaraakin oli kadonnut hetteisiin ikuisiksi ajoiksi. Smoolannissa Nässjön liepeillä oli 1970-luvulla vajonnut suohon jopa kokonainen taistelulentokone. Wiking oli käynyt katsomassa koneen uppoamiskohtaa Matsin kanssa. Paikka oli vieläkin ollut autio ja tyhjä, ja heidän edessään oli levittäytynyt silkka rikkumaton liejukenttä, jolla ei kasvanut mitään. Sen paremmin Draken J35 -hävittäjää kuin koneen ohjaimissa ollutta nuorta lentäjääkään ei ollut kyetty pelastamaan, ja molemmat lepäsivät Helenan tavoin suon uumenissa.

Wiking tiesi, että soista oli Helenan katoamisen jälkeen tullut hänelle pakkomielle. Hän oli lukenut roppakaupalla niiden synnystä, rakenteesta ja kehityksestä kertovia kirjoja, uutisjuttuja ja tieteellisiä artikkeleita. Lopulta hän oli käynyt Kallmyrenillä niin usein ja viettänyt siellä niin pitkiä aikoja, että hänen äitinsä Karin ja Mats olivat yksissä tuumin käyneet hänen kanssaan vakavahenkisen keskustelun. He sanoivat, että hän oli alkanut laiminlyödä sekä työtään että lapsiaan, koska istuskeli päivät pääksytysten suon laidassa ja tuijotti kaukaisuuteen.

Kallmyren oli Helenan hauta. Wikingiltä oli tiedusteltu, halusiko hän Helenalle muistolaatan kirkkomaan muistolehtoon, mutta hän oli kieltäytynyt. Helena lepäsi suon sylissä, ja sillä hyvä.

Hänen mietteensä kääntyivät syöpädiagnoosiin. Jos hän kuolisi, tapaisivatko he toisensa uudestaan?

Ajatus oli niin typerä, että hän hätäisti sen saman tien pois.

Wiking avasi kuljettajanpuoleisen oven ja oli juuri nousemaisillaan autosta, kun aivan hänen yläpuolellaan lentänyt hävittäjäkone rikkoi äänivallin. Seurauksena oli yliaänipamauksen nimellä tunnettu ilmiö, jossa koneen ympärille muodostui kartiomainen ääniaaltotihentymä. Wikingin korviin se kantautui räjähdysmäisenä äänenä, ja ilmassa oleva kosteus tiivistyi äkillisen painenvaihtelun johdosta paikalliseksi sadekuuroksi. Wiking istui nopeasti takaisin autoon ja kiskaisi oven kiinni. Hänen kasvosensa valuiivat vettä ja sydän hakkasi säikähdyksestä. Kaipa tämäkin tapaus vain kertoo, että minun on syytä pysyä poissa Kallmyreniltä, hän ajatteli. Hän siristi silmiään ja katsoi taivaalle muttei enää nähnyt konetta, sillä se oli jo ehtinyt kadota sadepilvien sekaan. Norjalaiset olivat testaillleet Robotbasenissa koko viikon ja jatkaisivat kaiketi ensi viikollakin. Vierailun tarkka pituus ei ollut julkista tietoa, mutta Stenträskin keskustan majatalo oli varattu täyteen aina elokuun 28. päivään saakka.

Wiking katsahti kelloaan. Hänet oli kutsuttu Markuksen ja Josefinin luo päivälliselle iltakuudeksi. Hänen olisi pantava töpinäksi, jos hän mieli ehtiä ajoissa, sillä asemalla riittäisi vielä askaretta erinäisten raporttien ja etsintäkuulutusten parissa.

Hän käynnisti moottorin, peruutti pois suon laidasta ja lähti ajamaan männynneulasten peittämän tantereen poikki tielle päin. Viimeinen asia, jonka hän näki taustapeiliin vilkaistessaan, oli 1970-luvulta peräisin oleva varoituskyltti:

SKYDDSSOMRÅDE
TILLTRÄDE FÖRBJUDET FÖR UTLÄNNINGAR

RESTRICTED AREA
ENTRY PROHIBITED FOR ALIENS

SPERRGEBIET
ZUTRITT FÜR AUSLÄNDER VERBOTEN

ZONE PROHIBEE
ACCÈS INTERDIT AUX ÉTRANGERS

SUOJA-ALUE
PÄÄSY ULKOMAALAISILTA KIELLETTY

САНКТУАРЬ
ДОСТУП ЗАПРЕЩЕН ДЛЯ ИНОСТРАНЦЕВ

Granseliin johtava tie kulki testauspaikan reunaa pitkin, mutta aluetta ei ollut aidattu. Se olisi ollut yhtä mahdotonta kuin koko Rhode Islandin osavaltion ympäröiminen aidalla. Stenträs-kin vieressä sijaitseva Robotbasen oli huipputekninen sotilas-tukikohta ja Euroopan suurin joukkotuhoaseiden testauspaik-ka. Basenissa oli testausalueiden lisäksi armeijan käytössä oleva lentokenttä ja useita rakennuksia hallinnollisia asioita ja arviointityötä varten. Virallisesti paikan nimi oli *Missile Test Range Stenträsk*, joka kuulosti lähinnä amerikkalaisen toimintaeloku-
van nimeltä. Robotbasen oli häällynyt eräänlaisena pohjavirtana kaiken taustalla Wikingin koko elämän ajan.

Laitos oli perustettu vuonna 1957 salaiseksi sotilaslentokentäksi, ja siellä tehtiin vuosikymmenen loppupuolella myös ydinpommia jäljittelevä räjäytys. Kun testauspaikka oli päätetty perustaa, alueen matalaa tunturimaastoa asuttaneet ihmiset siirrettiin pysyvästi muualle. Wiking oli useaan otteeseen käynyt hylätyssä Naustan kylässä, jonka jäljellä olevat rakennukset seisovat syvällä testausalueen uumenissa kuin unohdettuna kaikkuna menneisyydestä: mökki siellä, toinen täällä, muurattu savuhormi, vanhan talvinavetan heinälato. Kolmen saamelaiskylän asukkaat käyttivät testauspaikan seutua porolaitumenaan, ja heitä varoitettiin aina hyvissä ajoin ennen asetestien alkua. Robotbasenin ja saamelaisten välejä pidettiin yleisesti ottaen hyvinä.

Suoalueen yli lensi jälleen kaksi hävittäjää. Wiking näki, kuinka ne valmistautuivat laskeutumaan kauas puunlatvojen tuolle puolen. Basenissa oli lentokuljetuksia varten täysinmittainen kiitorata, jolla oli pituutta runsaat 2200 metriä ja leveyttä 35 metriä, joten alueelle oli mahdollista kuljettaa kalustoa jumbojeteillä. Testauspaikan toinen, pienempi kiitotie oli 800 metrin pituinen.

Basenia käytettiin miltei kaikenlaiseen ajateltavissa olevaan testaukseen: siellä oli mahdollista suorittaa esimerkiksi pimeälentoharjoituksia ja ammuntoja niin konetykeillä, raketeilla, rypälepommeilla kuin ohjuksillakin, tarvittaessa yhteistyössä ilmatorjuntajoukkojen kanssa. Myös erilaisiin mittauksiin ja analyysiin oli resursseja, koskipa asia sitten uusia aseita tai elektronista sodankäyntiä. Moni aluetta vuokraava taho tuli sinne kokeilemaan pommiensa tuhovoimaa erilaisiin maalarakennelmiin, ja tämäkin sisältyi testauspaikan palveluihin. Robotbaseniin rakennettiin tarpeen mukaan esimerkiksi teitä ja siltoja, joilla ei ollut muuta tarkoitusta kuin tulla räjäytetyiksi.

Alkuvuosina Basenissa harjoittelivat vain Ruotsin puolustusvoimat, mutta 1970-luvun lopulla testauspaikka avautui myös ulkovaltojen käyttöön. Jokainen yksittäinen vierailu vaati kui-

tenkin luvan Ruotsin hallitukselta kulkuoikeusasetuksen kymmenennen pykälän mukaisesti. Vuosien varrella Robotbasenia olivat käyttäneet muiden muassa Yhdysvallat, Saksa, Ranska, Japani, Sveitsi, Hollanti ja Turkki.

Kaikki Basenissa tapahtuva toiminta oli ehdottoman salaista, eikä siitä annettu tietoa julkisuuteen. Suurista kokeista toki ilmoitettiin jotakin ympäripyöreää. Lähiseudun asukkailta oli silti ymmärrettävistä syistä vaikea pitää salassa esimerkiksi sitä, että jonkin maan puolustusvoimat testasi alueella hävittäjäkoneitaan. Robotbasenin johto ei kuitenkaan koskaan tiedottanut, minä päivänä tai mihin kellonaikaan testauspaikassa oli määrä tapahtua jotakin, kuka siellä oli aseitaan kokeilemassa tai millaisista aseista oli kyse. Tällaiset tiedot olivat sotasalaisuuksia, ja samasta syystä kaikki toimintaan liittyvät aikataulut oli turvaluokiteltu.

Oli kuitenkin niin, että kaikki komennuksille saapuvat insinööriupseerit asuivat Stenträskissä Stone Swamp Inn -nimisessä majatalossa. Siksi ei lopulta ollut kovinkaan vaikea päätellä, minkä maan edustajia kulloinkin oli maisemissa: siihen riitti, että kävi oluella majatalon baarissa, sillä siellä teknikotkin tapasivat viettää iltojaan. Juomaa hörppiessään saattoi kuulostelemalla todeta, mitä kieltä viereisissä pöydissä puhuttiin, ja päästä asiasta melko varmasti perille. Lisäksi Basenissa oli satakunta vakituista työntekijää, jotka hoitivat tehtäviään turvaluokitusten ja vaito-olovelvollisuuden kahlitsemina. Hekin saattoivat silti välillä puhua työasioistaan ystävien kesken.

Paikallinen väki oli kaiken kaikkiaan tyytyväistä Robotbaseniin ja testauspaikan ympärille muodostuneeseen salamyhkäisyyden ilmapiiriin, sillä Basen antoi heille aiheen olla ylpeitä muutoin vaatimattomasta kotiseudustaan. Laitos oli merkittävä työnantaja, minkä lisäksi komennuksille lähetetyt puolustusvoimien edustajat muodostivat tulonlähteen myös lähialueen asukkaille.

Henkilöstön vaihtuvuus oli vähäistä, ja ne jotka olivat kerran päässeet Baseniin töihin tapasivat myös jäädä sinne. Yksi näistä vakituisista työntekijöistä oli tosiaan Wikingin poika Markus Stormberg.

– Täältä tulee Drajlén!

Markuksen nelivuotias poika Elliot säntäsi Wikingiä kohti ja heittäytyi viimeisellä loikalla päätä pahkaa ilmaan, koska luotti järkähtämättömästi siihen, että isoisä nappaisi hänet kiinni ennen kuin hän putoaisi maahan. Wiking antoi auton avainten tippahtaa lattialle ja kahmaisi Elliotin otteeseensa viime hetkellä.

– Juhuu! Wiking hihkaisi ja nosti pojanpoikansa korkealle ilmaan. Sen tehdessään hän totesi, että poika painoi jo aika paljon. Elliot kiljui riemusta.

– Oletkos tänään vahva? Wiking kysyi ja heilautti Elliotin ylösalaisin ja jälleen takaisin pystyyn. Poika hihkui ilosta.

– Minä olen supervahva! Olen Drajlén!

Wiking laski pojan korkkilattialle, jolloin tämä ponkaisi ilmaan ja alkoi pomppia kuin kumipallo.

– Lisää, isoisä! Lisää!

– Anna isoisän käydä istumaan. Hän on jo vanha mies, Markus sanoi ja ojensi Wikingille vasta avatun oluttölkin.

Wiking istui sohvanpenkille keittiön pöydän ääreen. Elliot kiipesi heti hänen polvelleen.

– Voidaanko ajaa Vallbomsvägenille? Elliot pyysi. – Jooko? Joohan?

– Elliot, oletko käynyt pissalla? tiedusteli Josefin, joka oli juuri astellut keittiöön perheen tytär sylissänsä. Tytön nimi oli Maja Maria Helena, ja hänet oli kastettu ja siunattu Stenträskin kirkossa.

– Minä olen Drajlén, Elliot toisti. – Ei minulla ole aikaa pissata.

Drajlén oli Wikingin ja Elliotin ikioma supersankari, joka asui Vallbomsvägenin päässä. Tie oli aikoinaan yhdistänyt

Holmträskin ja Arnemarkin mutta oli nykyään lähes ajokelvottomassa kunnossa, tai niin Wiking ja Elliot ainakin olivat päättäneet. Vallbomsvägenin päähän päästäkseen Elliotin oli istuttava Wikingin polvella ja pidettävä tiukasti kiinni. Tiellä oli sekä isoja kiviä että syviä kuoppia, joten matka oli erittäin töyssyinen, ja niinpä he ajoivat tuon tuostakin ojaan, mikä oli Elliotin mielestä ratkiriemukasta.

– Menepä nyt äidin kanssa pissalle, Wiking sanoi, laski Elliotin polveltaan ja kumartui poimimaan auton avaimet käteensä.

Josefin halasi häntä pikaisesti. Kumpikin oli jo sairastanut koronan, joten vaaraa ei ollut. Josefin oli parhaillaan vanhempainvapaalla työstään kunnan henkilöstöhallinnossa. Wiking ei rehellisyyden nimissä ollut vielä tähän päivään mennessä päässyt perille siitä, millaisia tehtäviä hänen miniänsä toimenkuva tarkalleen ottaen käsitti.

– Oletko koettanut selvittää sitä palan tunnetta kurkussasi? Josefin kysyi. – Se voi olla angiinaa, ja saatat tarvita antibioottilääkityksen.

Wiking rykäisi vaivaantuneesti. Hänen olisi kerrottava, miten asia oli.

– Kävin viime viikolla sairaalassa kokeissa.

– Karin juhlat ovat jo maanantaina, Josefin sanoi sitten.

– Olen tilannut sinne voileipäkakun. Voitko käydä noutamassa sen Holmdahlsilta?

– Totta kai, nappaan sen mukaan matkan varrelta.

Markus siemaisi omaa oluttaan.

– Näyttääkö siltä, että saatte tekijän kiinni?

Wiking otti kunnan hörpyn juomastaan, nielaisi ja katsoi poikaansa. Kaikki olivat sitä mieltä, että heissä oli paljon samaa näköä.

– Sen asevarkaanko? Vaikea sanoa. Tässä vaiheessa emme tiedä edes murron tapahtuma-aikaa. Kukaan naapureista ei myöskään ole nähnyt mitään epäilyttävää.